



**Д**ар'я Горлиця (Людмила Ларіонова) – поетка, перекладачка, гумористка, прозаїк. Член Полтавської спілки літераторів. Народилася 1 січня 1946 року в Котельві на Полтавщині. До виходу на пенсію працювала лікарем лікувальної фізкультури в медичних закладах Сум, згодом повернулася в рідне містечко. Пише зі шкільної лави; свого часу відвідувала сумську молодіжну літстудію “Зажинок”, із творами виступала на радіо й телебаченню, кілька разів ставала лауреатом обласного поетичного фестивалю “Сумські зорі”.

Нині постійно друкується в альманахах “Голос ветерана”, “Полтавський сміхограй”, “Рідний край”, газетах “Полтавська думка”, “Літературна Полтавщина”, “Село Полтавське”, “Народне слово”, “Вісті”, “Народна трибуна” та ін., активно співпрацює з Полтавською літстудією “Голос ветерана”, бере участь в обласних поетичних конкурсах. Авторка поетичних збірок “Йду до людей” (Полтава, 2007), “Відшуміли весни” (Полтава, 2008), “Запрошую до пісні” (Полтава, 2009). На її тексти композиторами Котельви, Полтави, Києва, Ялти створено понад 30 пісень.

## ГОЛОД

Бувальщина

Тримаю в руках старе пожовкле фото, з якого до мене всміхається вродлива жінка, і запитую в матері:

– Хто це?

Мати кидає погляд на світлинку й говорить:

– Це Груня. Наша невістка. Дружина мого найстаршого брата Івана, який помер від голоду в тридцять третьому. – І починає плакати... А я знову запитую:

– А що, дядько Іван теж був красивим?

Мати заперечливо хитає головою:

– Та ні, він був зовсім не гарним, тільки очі мав голубі-голубі, а обличчя все в ластовинні. Зате душею був добрий, лагідний, щирий. За це, мабуть, і полюбила його красуня Груня. Від неї погляду не можна було відвести! Найвродливіша дівчина на всі Милорадівські хутори!.. Багато хлопців хотіли з нею одружитися. А вона вибрала нашого Ванька. Через рік у них народилася донечка Ганнуса. А ще через рік почався голодомор...

Мати замислюється і говорить далі:

– Сім'я у нас була велика. П'ятеро дітей та батько з матір'ю. От Ванько і пішов жити

до Груні, в її хату на інший хутір. А коли від голоду почали вмирати люди, Груня залишила чоловіка в тій хаті, а сама поїхала кудись до родичів, де було легше прогодувати себе й дитину. Ванько дуже засмутився, але розумів, що так було треба – інакше не вижити. І голодно, і холодно було всім у той рік. Але ми жили з батьками, які піклувалися про нас.

– Одного разу, – продовжує свою оповідь мати, – наша неня нашкребла десь висівок трохи, розмішала їх з тертою щирцею та дубовою корою і спекла всім по одному млинчику. Поставили на стіл у мисці ті чорні кружечки, аж раптом через вікно ми всі вгледіли нашого Ванька. Він був опухлий і ледве пересував ноги. Нам кожному так хотілося з'їсти свій млинчик, що мимоволі подумалося: “Ах, чорт же його приніс саме тепер! Прийдеться ділитися...” Ми дивилися на матір, що вона скаже. А наша мама взяла свій млинчик, винесла Вані й сказала: “На, їж, дитино, і йди собі з Богом”. Ми полегшено зітхнули, вмить проковтнувши те, що називалося млинцями. А мама залишилася голодна.

– А що було далі? – знову запитую.

– Далі? Через три дні Іван помер від голоду у своїй нетопленій хаті. Нам якось аж байдуже було: ну помер, то й помер. Смерть



тоді вже нікого не дивувала. Лише мати сходила туди, на сусідній хутір, своїми хворими ногами. Подивилася крізь вікно на мертвого сина, що заляк, звівшись головою з печі. Перехрестила його і причалапала додому. Бо в неї були ще ми, живі...

– А хто ж його поховав? – допитуюся в матері.

– Тоді не ховали, – відповідає, – бо сили не було рити могили. Усіх померлих кидали в запустілий колодязь. Весною засипали землею, зрівняли. Ні хреста, ні стовпчика не поставили... Зараз тих хуторів уже немає, на їх місці зроне поле, сіють пшеницю та жито.

– А Груня жива лишилася? – не можу я вгамуватися.

– Груня повернулася, – чую відповідь, – але вже без дитини. Не вберегла Ганнусю від голодної смерті. Довго журилася. А років через п'ять знову вийшла заміж за хорошого чоловіка. І дітки були. Та нас ніколи не цуралася, провідувала. Все життя родичалася до нас вона, і діти її, і чоловік. А ми звали Груню “наша невісточка”. І на старості вона лишилася гарною, вродливою...

– То чому ж ви плачете, мамо? – знову запитую.

– Бо жаль тепер старшого братика, що помер голодною смертю. Та хіба ж він один так пішов із життя? Лихоліття було страшне тоді... Голод... Не доведи, Господи, щоб таке коли повернулося...

Груня померла зовсім недавно, років шість тому. А хутірець той звався Яценки. Він був за п'ять кілометрів від Милорадового і такий маленький, лише 10–15 хаток-мазанок, що навіть на старій карті Полтавської області ми з протоієреєм Василем Довганичем його не змогли віднайти.

*2010 р.*

